

Sterke opmars van bescheiden schoonheid

Krakeend besloot 'stadsvogel' te worden

Tientallen jaren lang was de Krakeend in Nederland een erg schaarse broedvogel. Ook het aantal zichtwaarnemingen hield niet over. Oudere vogelaars kennen nog de tijd dat hun waarneming een extra streep aan de balk (de jaarlijst) opleverde! Sommige excursies stonden zelfs in het teken van het waarnemen van Anas strepera. Dat waren nog eens tijden!

Vergelijk dat met nu. Bij het zien van één, enkele tientallen, of nog meer, Krakeenden raakt niemand meer in hevige vervoering. Ze zijn werkelijk (of lijken) talrijker dan de Wilde Eend in onze omgeving. Op vrijwel alle binnenwateren en zelfs binnen de bebouwing kom je ze tegen; in stadsparken, grachten en vijvers. Gek is het dat, ondanks hun relatieve talrijkheid, het zien van een wijffe met een toom pulli nog steeds bijzonder is.

Dat ligt echt niet aan Uw gezichtsvermogen; ze zijn er gewoon niet of nauwelijks. Een parallel met Kuif- (en veel minder) Tafeleend dringt zich op. Die twee maakten vanaf begin zestiger jaren plotseling hun opwachting in duinen, stadsgrachten, kanalen, parken en plantsoenen. Aanvankelijk vooral in de winter, maar gaandeweg vaker buiten de wintermaanden. Van broedgevallen werd toen ook nauwelijks iets bemerkt. Nog steeds is het zien van een wijffe Kuifeend met kroost binnen de stads- of gemeentegrenzen opvallend. Zo zal dus voor, broedende, Krakeenden voorlopig in de duinen of ruim bemeten vijvers en plassen in recreatiegebieden moet worden gekeken. Maar zelfs daar is het tot op heden nog steeds een buitenkans. Kennelijk heb we nog steeds te maken met groei van populaties buiten ons gebied, waarbij "ons" Zuid-Kennemerland wordt gekoloniseerd. Dat lijkt wel te kloppen want tot de eeuwwisseling nam de Nederlandse krakeendpopulatie jaarlijks met 11% toe en hoewel dat intussen iets is ver-

minderd is er nog steeds 9% groei op jaarbasis.

Eendjes voeren levert een verrassing op. Waar Wilde Eenden van alle kanten luid kwakend aan komen suizen om graantjes mee te pikken, vertrekt de Krakeend geen vleugelspier. Hij doet dat gewoon (nog?) niet en houdt, roerloos drijvend, afstand. Dat hij leeft van waterplanten en kroos is duidelijk want grondelen, en de wateroppervlakte afromen, is zijn foerageergedrag. Daarin verschilt hij niet van de Wilde Eend, maar de Krakeend is in het grondelen veel vaardiger. Als je niet speciaal naar ze kijkt komen "Krakken" vaak op korte afstand. Zodra ze merken dat jouw belangstelling zich op hen richt, blijken ze ineens tamelijk schuw. Ze stijgen op, strijken meestal niet na 15-20 meter weer neer, maar vliegen echt weg.

Als je beter naar ze gaat kijken, blijkt de Krakeend een verre van saaie vogel. De mannetjes in prachtkleed zijn uiterst fraai. Subtiele marmrestrepen in zwartwit op de borst en de flanken, kastanjebruine vleugel- en gitzwarte dekveren

KRAKEENDMAN, Vogelhut AWD

KRAKEENDWIJFJE, Landje van Gruijters Foto's: Chris van Deursen

onder stuit en staart. Niet kleurrijk? Bij het opvliegen is er ineens dat rood, wit en zwart op de vleugel zichtbaar. Afgewogen, in sobere pasteltonen. Ook zij, veel overeenkomsten vertonend met vrouwtje Wilde Eend, verrast met allerlei kleurtinten. Met een fraaie witte vleugelspiegel en kenmerkende oranje zijkanten aan de slanke snavel. Zelfs hun beider stemgeluid is verfijnd en overigens ook van bescheiden aard. Een kort nasaal kwèk (of een herhaling daarvan) is het meest gehoord. De woordjes houden concurrentie op afstand. De snavel wordt daartoe opengesperd en, met gestrekte nek, aan de tegenstander getoond, meestal zonder bijgeluid. Als gezegd, vroeger was de Krakeend hooguit doortrekker en nog maar nauwelijks 40 jaar geleden vestigden de eerste broedpaartjes zich in de Waterleidingduinen. Er was sprake van jaarlijkse fluctuaties, maar de groei zat er in, en er kwam, in een duidelijke opwaartse trend, zelfs een versnelling. Het had er veel van weg dat de krakeendpopulatie in de groei rond de decenniumwisseling zijn hoogtepunt had

bereikt, ook buiten het broedseizoen. Sinds zeer kort lijkt het er op dat Krakeend "besloot" stadsvogel te worden. Alleen tijdens de recente koudere winters verdwenen ze. Zodra het ging winteren, maar van ijs nog nauwelijks sprake was, waren de Krakeenden plotseling uit onze omgeving verdwenen. Waar ze naar toe waren gegaan is wat raadselachtig, want van plotselinge grote aantallen in de polders rondom is geen melding gemaakt. Dat geldt wel voor het bollengebied van Zuid-Holland, of voor het Oosterduinse meer, net over de provinciegrens, dat lang redelijk grote aantallen Krakeenden huisvestte. Vanwege de diepte van dat meer (maximaal 13 meter) vriest dit pas dicht bij langdurige strenge vorst. Of gaan ze, zoals vroeger, weer zuidwaarts of zoeken ze de mildere zeekanten op? Krakeenden gaan nog vragen opleveren, bijvoorbeeld over hun aanpassing aan stedelijk gebied. Maar wel allemaal uiterst bescheiden, zoals het een Krakeend betaamt!

■ C. van Deursen

Landelijke Dag 2014

Zaterdag 29 november De Reehorst, Ede

De Reehorst in Ede is eind november opnieuw de 'place to be' voor vogelaars en andere natuurliefhebbers... Want Sovon Vogelonderzoek Nederland houdt daar voor de tweede maal op rij haar Landelijke Dag! De Reehorst is een uitstekend bereikbare locatie vrijwel naast station Ede-Wageningen. Als vanouds is de programmering gevuld met lezingen in diverse zalen en natuurlijk een uitgebreide informatiemarkt. De dag is bedoeld voor iedereen met een hart voor vogels en natuur.

Programma:

- Uitgebreide informatiemarkt met tal van kortingen en voordeeltjes
- Lezingen in vijf zalen
- Aandacht voor Jaar van de Spreeuw (2014)
- Jeugdprogramma (voor 8-14 jarigen)

De organisatie is in handen van Sovon in samenwerking met Vogelbescherming Nederland en de Nederlandse Ornithologische Unie (NOU).

Op de Sovon-website www.sovon.nl/ld staat te gelegener tijd het definitieve programma!

